

Споживання– це частина доходу в розпорядженні, яка надходить для купівлі товарів та послуг у поточному періоді.

Заощадження– частина доходу в розпорядженні, яка залишається після задоволення споживчих потреб і спрямовується на споживання у майбутньому.

Головним чинником, від якого залежить величина споживання і заощадження, є дохід. Як правило, зі зростанням доходу населення зростає як споживання, так і заощадження.

Найпоширенішими формами заощаджень є нагромадження у вигляді готівки, внесків в банки, придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів. З іншого боку, фірми в середньому витрачають більше, ніж отримують від реалізації своєї продукції. Це пояснюється тим, що, окрім платежів за ресурси, які необхідні для підтримки обсягу виробництва на поточному рівні, фірми повинні здійснювати інвестиції.

В найпростішій двосекторній моделі
кругообігу продуктів і доходів щорічні
витрати домогосподарств (C)
дорівнюють величині доходів
(Y): $Y=C$

Проте насправді щорічні поточні
витрати домогосподарств у середньому
є меншими, ніж величина їхніх доходів,
оскільки певну частку отриманих
доходів домогосподарства
заощаджують.

Частина доходу (Y), яка не
використовується на поточне
споживання (C), є заощадженнями
домогосподарств (Saving – S), що можна
зобразити таким рівнянням:

$$Y = C + S$$

Головним компонентом сукупних витрат є споживчі витрати.
Споживання (Consumption – C) – це частина використовуваного доходу,
який не заощаджується:

$$C = Y - S$$

частина доходу
(Y),
заощадження
домогосподарств (Saving – S)

Функція споживання – це залежність між обсягом споживання і доходом, який використовується. Дане поняття запроваджене Кейнсом і має такий вигляд:

$$C = a + b \cdot (Y - T),$$

де a – автономне споживання, тобто обсяг споживання, який не залежить від використовуваного доходу (наприклад, проживання в борг, за рахунок заощаджень або субсидій);
 b – гранична схильність до споживання

Функція заощадження – це залежність між обсягом заощаджень і доходом, що використовується. Має такий вигляд:

$$S = -a + (1 - b) \cdot (Y - T),$$

де S – величина заощаджень у приватному секторі; a – автономне споживання;

$(1-b)$ – гранична схильність до заощадження;

Y – доход;

T – податкові відрахування.

Макроекономічний підхід передбачає побудову функції споживання і заощадження на рівні суспільства. Функція споживання показана на малюнку

На осі абсцис відкладений використований доход. На осі ординат – витрати на споживання. Якби витрати на споживання в точності відповідали доходам, то це відобразила б будь-яка точка, що лежить на бісектрисі. Але в дійсності так не відбувається. Місце перетину бісектриси і кривої споживання в точці В означає рівень нульового заощадження. Зліва від даної точки можна спостерігати негативне заощадження, тобто витрати перевищують доходи. А справа – заощадження позитивне. Величина споживання визначається відстанню від осі абсцис до кривої споживання, а величина заощадження – відстанню від кривої споживання до бісектриси.

Аналогічним чином розглядається і функція заощадження, яка є похідною від функції споживання. Функція заощадження показує відношення заощаджень до доходу в їх ру

Точка В – це рівень доходу, коли заощадження дорівнює нулю. Нижче неї – позитивне заощадження.

Гранична схильність до споживання (MPC), як відмічалось раніше відображає розмір додаткового споживання, що викликане додатковим доходом. На графіку це виражається в нахилі кривої споживання: крутий нахил означає високу MPC, а плавний нахил – низьку MPC

Дослідженнями встановлено, що споживання рухається в тому ж напрямку, що й дохід . Однак споживання залежить не лише від доходу, але й від так званої граничної схильності до споживання.

Гранична схильність до споживання(MPC) – це величина, яка показує, наскільки зміниться обсяг споживання при зміні використовуваного доходу на одну одиницю.

Гранична схильність до заощадження (MPS) – величина додаткового заощадження, яке виникає із додаткової гривні використовуваного доходу.

Основоположником теорії споживання є Дж. Кейнс.

Основні положення теорії споживання Кейнса:

-значення граничної схильності до споживання більше нуля і менше одиниці;

-співвідношення споживання до доходу (APC) зменшується з ростом доходу;

-ГОЛОВНИМ ЧИННИКОМ, ЩО ВИЗНАЧАЄ СПОЖИВАННЯ, Є ДОХОД.

В умовах інфляції спостерігається інший процес, а саме: *гранична схильність до споживання* має тенденцію до збільшення, а *гранична схильність до заощадження* – до зменшення. При нестабільному економічному стані, відсутності захищеності вкладів від інфляції населення починає збільшувати споживання, особливо товарів тривалого використання.

Окремим видом заощадження в таких умовах є придбання населенням таких товарів, як ювелірні вироби, хутро, автомобілі, дачі тощо. Окрім цих факторів на споживання і заощадження можуть впливати недоходні фактори споживання та заощадження:

- *багатство*. Під багатством розуміють як нерухоме майно (будинки, автомобілі, телевізори та інші предмети довгострокового користування), так і фінансові засоби (готівкові гроші, заощадження на рахунках, акції, облігації, страхові поліси тощо), що їх має населення.

- *податки*. Відомо, що податки сплачуються частково за рахунок споживання і частково за рахунок заощадження. Зниження податків збільшує безподатковий дохід і тому збільшує як споживання, так і заощадження. І навпаки;

- *рівень цін*. Зростання цін скорочує споживання і заощадження і навпаки. Цей висновок має безпосереднє відношення до аналізу багатства як фактора споживання. Зміни рівня цін змінюють реальну вартість, або купівельну спроможність деяких видів багатства;

- *відрахування на соціальне страхування.* Збільшення цих відрахувань призведе до скорочення поточного споживання і заощадження. Але треба враховувати, що на рішення домашніх господарств стосовно споживання і заощадження впливає діюча система соціального забезпечення. Чим краще соціальне забезпечення, тим менші заощадження домашніх господарств протягом трудового життя;

- *очікування.* Очікування можуть бути пов'язані з майбутньою зміною цін, доходів, виникненням дефіциту тощо. Якщо ці очікування несприятливі, то домашні господарства змушені робити закупки наперед, що у поточному році збільшує споживання та зменшує заощадження. Очікування приросту грошових доходів у майбутньому зумовлює збільшення поточних витрат;

- *споживча заборгованість.* Якщо в попередній період заборгованість зросла, то в поточному періоді домашні господарства будуть змушені зменшити споживання і заощадження, аби ліквідувати минулу заборгованість. І навпаки, коли споживча заборгованість зменшилася, то поточний рівень споживання і заощаджень може зрости;

- *відсоткова ставка.* Зміна ставки відсотка впливає на співвідношення між поточним і майбутнім споживанням і заощадженням. Коли відсоткова ставка зростає, поточне споживання зменшується, а заощадження зростають, що збільшить майбутнє споживання, забезпечене поточними заощадженнями. Таким чином, домашні господарства замінюють частку споживання у поточному

Отже, вирішальним фактором, що впливає на споживання та заощадження, є дохід. Загальна тенденція така, що із зростанням доходу збільшується як споживання, так і заощадження.